

NAWIEŚĆ (55) *vb pf*

a oraz e jasne (w tym w a 4 r. błędne znakowanie); w *praet i con m -o-* (1), *-o-* (1) *KochPs* (1:1); *f* z tekstu nie oznaczającego ó.

inf nawieść (14). ◇ *fut 1 sg* nawiodę (6). ◇ *2 sg* nawiedziesz (2). ◇ *1 pl* nawiedzi(e)my (1). ◇ *praet 1 sg m* nawiodłem (2). ◇ *3 sg m* nawiodł (15); *-ó-* (1), *-(o)-* (14). *f* nawiodła (2). ◇ *3 pl m pers* nawiedli (4). ◇ *imp 2 sg* nawiedz (6). ◇ *con 3 sg m by* nawiodł (3); *-o-* (1), *-(o)-* (2).

Sł stp notuje, Cn s.v. przywracam kogo do ojczyzny, Linde XVII – XVIII w.

1. Sprawić, żeby ktoś lub coś przybył(o) dokądś: sprowadzić; często: wiele (z subiektywnym odczuciem wielości) (17) :

a. Przybyć z kimś, przyprowadzić; kazać przybyć, wysłać, skierować, spowodować przybycie (8) :

nawieść kogo (G pl a. coll.) (5): Woyciech potym był Bifikupem/ kthory Rzeczpóspolitą Krześcijánńką lepiej rozszerzył/ ludzi pokrzył/ Káplánów náwiodł/ Rygę Miáfto murem obtoczył/ Kłáftor Ryczerzow záłożył *BielKron* 437v. *Cf nawieść kogo dokąd.*

nawieść kogo (A) na kogo, na co (3): Przetho navyodl na syebye y na zyemyą Thurki Pyotr Voyewoda *LibLeg* 6/190 *Cf Zwrot.*

nawieść kogo (G pl a. coll.) dokąd [w tym: na co (1)] (4): ktorzy [*Jebuzejczycy*] ná śmiech náwiedli ná mury łepych y chromych *BielKron* 69v; *Occupare Italiam militibus, Náwieść żołnierftwá do włóch. Mącz* 258c; *RejPos* 157. *Cf nawieść kogo dokąd skąd.*

nawieść kogo (G coll.) dokąd skąd (1): opuścili bogáte zakony á záłożyli vbogie/ y miánowali fie fratres mendicantium/ do ktorych náwiedli z rozmáitych kráin bráciey vbogiej *BielKron* 183.

W połączeniach szeregowych (2): *BielKron* 437v; Iáko gdy błádzącego ná drogę náwiedziemy/ prágnącemu wodę iáką álbo krynicę vkażemy/ tákże choremu Doktorá gdzie mieszka powiemy/ thonącego rátuujemy/ łmętnego pociefzimy/ y inych tákich wiele. *RejZwierc* 95.

Zwrot: »nawieść na drogę, na dobrą ścieżkę« (1:1): Ezop też z nim póspołu wítał: A trzymáiąc go zá rękę/ Náwiodł go ná dobrą ścieżkę. *BierEz* A3; *RejZwierc* 95.

b. O Bogu: sprowadzić na kogoś, zesłać jako karę; adducere, ascendere facere, inducere *PolAnt* [*kogo* (1), *co* (8); w tym: *na kogo, na co* (8)] (9) : Y zápaliło fię oblicze Iehowy ná ziemię tę/ że náwiodł ná nią wżytkie przekłętwa nápińáne wklęgach tych *BudBib Deut* 29/27, *Ier* 25/13, 45/5, *Ez* 14/22 [2 r.]; Ná króla náwiodł cudá niešťycháné/ Trapiąc fámeego/ y iego poddáné. *KochPs* 198.

nawieść skąd (2): á ze wńzech kráin iego náwiodę zátrácenie iych/ mowi Iehowá. *BudBib Ier* 49/32, *Ier* 49/36.

W porównaniu (1): Owo ia ná cię Córze/ náwiodę ná cię narody mnogie/ iáko náwodzi morze wáły łwe. *BudBib Ez* 26/3.

W charakterystycznych połączeniach: nawieść cuda, czterzy wiatry, wszystkie przekłętwa, wszystkie słowa, zatracenie, złe (2); *na krola nawieść, na wszelkie ciało, na ziemię, ze czterzech kończyn nieba, ze wszzech krain.*

2. Sprawić, żeby coś skierowało się, było zwrócone w jakąś stronę: skierować, zwrócić, nacelować [co] (3) : Albo gdy lecowego mocno nie náwiedzyełz/ Pewnieć gdzye koło złamáć/ pewnie w lás záiedzyełz. *RejWiz* 29v.

Zwroty: »[czyje] nawieść k sobie oczy« (1): Przeto Paw ku Pawicy/ fwoy ogon roftoczy/ By iey fwym pięknym pierzem/ nawiodł kłobie oczy. *BielSat* D3.

»nawieść [komu] strzelbę [na ktore miejsce]« (1): chłopiec mniimając by żwirzę/ nawiodł mu ftrzelbę ná ono mieyfce *BielKron* 3v.

3. *Sprawić, żeby ktoś postąpił w określony sposób: doprowadzić, skłonić, przekonać, namówić; nawrócić; persuadere* *Vulg, Mącz; inducere Mącz, Modrz [kogo]* (35) : [Scypijo] ktory wżyftki [Rzymiany] gwałtem ná to przywiódł/ áby záfie tę fprawę ná fie wzięli/ ktorą im przodkowie ich zoftáwili nápińaną w kłięgi/ gdy ták wczynili iáko ie nawiodł Scipio/ ćwiczylí fie z nowu rzeczám Rycerfkim wżyfcy pilno według nápińania przodkow ich *BielSpr* 3v.

nawieść k(u) czemu (3): jakoby oni prze opatrzenie to swe raczej mieli dać się nawieść ku zdaniu a woli ich aniż pro bono Reipublicae. *Diar* 33; *Leop* 4.*Esdr* 7/61. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym.*

nawieść na co (25): który, też na wżitko hnet fie da nawieć *GlabGad* M5v, N5; *Mącz* 424c; *ModrzBaz* 121v. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym, Zwroty, W przen.*

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: na to (3), k temu (1); a(że)by, iżeby (6), iż (2)] (8): Theż niewiećie pogłowie ktemu nawiodł, aby w odzieniu pyfznym złotim albo iedwanym [!] niechodziły *BielŻyw* 29; Ten nawiodł krolá Ezechiáfzá iż [...] zakon páńki przez Moizéfzá dány záfię w Iudá wftáwił. *BielKron* 92v, 56v, [84²], 160v, 324, 428v; *BiałKat* 231.

Zwroty: »na swą (a. swoje) stronę nawieść« (2): á mnie tych rzeczy nieprzypominay/ ktorými mię nigdy ná fwą ftronę nienáwiedzielz *BielKron* 246; *SkarKaz* 118b.

»na [którą, czyją] wiarę nawieść« [szyk zmienny] (6): náwiosł thám ná wiarę Krześciáńfką Hermoienelá y Filetá wiefczki. *BielKron* 141v, 143 [2 r.], 150, 181, 214.

W przen (10) :

Zwrot: »nawieść na drogę ([jaką]), szlak drogi [czyjej], gościniec [jaki], ścieżki [czyje]« = *in iter et viam inducere Mącz* [szyk zmienny] (6:2:1:1): *LubPs* eev marg; *Mącz* 96e; *GórnDworz* Aa4, Ee6v; *Ziaw* mi/ Pánie/ drógi fwoie/ Náwiedz mię ná ściélfzki twoie *KochPs* 38, 129, 164, 180; *LatHar* 642; *Zwiedzze* mię z drógi zátrácenia wieczného/ á náwiedz mię ná drógę zbáwienia wieczného, *SiebRozmyśl* C3.

a. *Wychować* (2) : áby dzyatki z młodosći pokąd fie dádzą náwiesć rodzicy wypráwyáli/ á polerowáli boyáźnyą Bożą/ á fprawą ftáteczną *GliczKsiąż* E.

Przen (1) :

Szereg: »nachylić i nawieść« (1): Małz fyny/ ćwiczzé ie/ á náchylay ich od dziećinftwá ich. poki rożczká młoda/ dáie fię náchylić y nawieść gdzie potrzebá/ á vroflá trudno ciągnąć. *SkarKaz* 420a.

Synonimy: **3.** *nakłonić, namowić, skłonić.*

Formacje współrdzene cf **WIEŚĆ**.

Cf 2. **NAWIEDZENIE, 2. [NAWIEDZIENIE], NAWIEDZION**